

WPISUJE UCZEŃ

KOD UCZNIKA

--	--	--

DATA URODZENIA UCZNIKA

--	--	--	--	--	--	--	--

dzień miesiąc rok

UZUPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY

miejsce
na naklejkę
z kodem

dysleksja

PRÓBNY EGZAMIN GIMNAZJALNY Z PRZEDMIOTÓW HUMANISTYCZNYCH

Instrukcja dla ucznia

1. Sprawdź, czy zestaw egzaminacyjny zawiera 12 stron.
Ewentualny brak stron lub inne usterki zgłoś nauczycielowi.
2. Na tej stronie i na karcie odpowiedzi wpisz swój kod i datę urodzenia.
3. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
4. Rozwiązania zapisuj długopisem lub piórem z czarnym tuszem/atramentem. Nie używaj korektora.
5. W zadaniach od 1. do 20. są podane cztery odpowiedzi: A, B, C, D.
Odpowiada im następujący układ kratek na karcie odpowiedzi:

A	B	C	D
---	---	---	---

Wybierz tylko jedną odpowiedź i zamaluj kratkę z odpowiadającą jej literą - np. gdy wybrałeś odpowiedź "A":

	B	C	D
---	---	---	---

6. Staraj się nie popełniać błędów przy zaznaczaniu odpowiedzi, ale jeżeli się pomylisz,
błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz inną odpowiedź.

	B	C	
---	---	---	---

7. Rozwiązania zadań od 21. do 31. zapisz czytelnie i starannie w wyznaczonych miejscach. Pomyłki przekreślaj.
8. Redagując odpowiedzi do zadań, możesz wykorzystać miejsca opatrzone napisem *Brudnopis*. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.

Czas pracy:
120 minut

**Liczba punktów
do uzyskania: 50**

Powodzenia!

GH-A1

Polskie stolice

Tekst I

Spadkobiercą Mieszka był syn Kazimierz, przeznaczony przez rodziców do stanu duchownego i dlatego zwany później niekiedy Mnichem. Do historii przeszedł on jednak jako Kazimierz Odnowiciel.

Zanim dane mu było zasłużyć sobie na ten zaszczytny przydomek, musiał księżę Kazimierz uchronić z kraju. Ruszył najpierw na Węgry, później do Niemiec, gdzie przebywała jego matka, Ryczeza. Był to rok 1037.

W Polsce zaczęły się dziać rzeczy, które zwróciły uwagę sąsiadów i mocno się zapisały w pamięci potomnych. Wybuchło powstanie ludowe, połączone z próbą wytepienia chrześcijaństwa i powrotu do wierzeń pogańskich. Najsilniejszy rozruch objął Wielkopolskę i Śląsk.

W roku 1038, korzystając z osłabienia Polski, uderzył na nią księżę czeski Brzetysław I. Nie oparło mu się wyludnione Gniezno. Czesi zabrali stąd relikwie św. Wojciecha, krzyż złoty ofiarowany przez Mieszka I, a wazący trzy razy tyle, co jego własna osoba, złote tablice wysadzane klejnotami i mnóstwo innych kosztowności. Kościół w arcybiskupim grodzie popadł w taką ruinę, że zagnieżdżyły się w nim dzikie zwierzęta.

Woje czescy zburzyli w Poznaniu sakralne budowle wzniesione przez Mieszka I na uroczystość chrztu oraz splądrowali jego grobowiec. Przypadek sprawił, że pozostał niezbity dowód tego ich uczynku. Aż do naszych dni przeleżała wśród ruin moneta czeska z imieniem Brzetysława I zagubiona widać przez jednego z napastników.

Rok następny – 1039 – przynosi raptowną zmianę. Księżę Kazimierz wkracza do Polski od zachodu, wspierany przez oddział pięciuset rycerzy niemieckich, przydany mu przez samego cesarza. Od wschodu popiera go władca Kijowa, Jarosław, ten sam, przeciw któremu wyprawiał się kiedyś Chrobry. Bez specjalnego wysiłku zajmuje Odnowiciel Wielkopolskę i dawną ziemię Wiślan wraz z Krakowem.

Warto się zastanowić nad przyczynami tak nagłej odmiany na lepsze. Państwo polskie istniejące od paruset lat co najmniej, musiało się już stać ważnym czynnikiem równowagi politycznej, skoro w odbudowywaniu go dopomogły mocarstwa ościenne – Niemcy i Ruś. Widocznie ład, mozolnie budowany, stanowił dużą wartość natury międzynarodowej, chaos natomiast – jaki po Mieszku II zapanował między Bugiem a Odrą – zagrażał także interesom sąsiadów.

Od czasów Kazimierza stolicą Polski został Kraków. Gniezno i Poznań były wtedy, jak już wiemy, zniszczone. Kraków uniknął tego losu. Chrześcijaństwo miało tu stare tradycje, a odbudowa niezależnej organizacji kościelnej w Polsce zaliczała się do głównych trosk Kazimierza.

Na podstawie: Paweł Jasienica, *Polska Piastów*, Warszawa 1996.

Zadanie 1. (0-1)

Kazimierz Odnowiciel był księciem z dynastii

A. Piastów.	B. Wazów.
C. Jagiellonów.	D. Andegawenów.

Zadanie 2. (0-1)

Pierwsza stolica Polski została zniszczona w wyniku

- A. ataku księcia pomorskiego.
- B. ataku władcy Kijowa.
- C. najazdu księcia czeskiego.
- D. najazdu cesarza niemieckiego.

Zadanie 3. (0-1)

Grobowiec pierwszego władcy Polski znajdował się w

- A. Gnieźnie.
- B. Poznaniu.
- C. Krakowie.
- D. Wrocławiu.

Zadanie 4. (0-1)

W powrocie do kraju pomogli Kazimierzowi władcy

- A. Czech i Węgier.
- B. Węgier i Rusi Kijowskiej.
- C. Rusi Kijowskiej i Niemiec.
- D. Węgier i Niemiec.

Zadanie 5. (0-1)

Jednym ze skutków zniszczeń części ziem polskich za Kazimierza Odnowiciela było

- A. zjednoczenie ziem polskich.
- B. uzależnienie Polski od Niemiec.
- C. upadek gospodarczy Warszawy.
- D. przeniesienie stolicy do Krakowa.

Zadanie 6. (0-1)

Kraków został stolicą naszego państwa w wieku

- A. IX.
- B. X.
- C. XI.
- D. XII.

Zadanie 7. (0-1)

Relikwie św. Wojciecha zostały złożone w katedrze gnieźnieńskiej za panowania

- A. Bolesława Chrobrego.
- B. Kazimierza Wielkiego.
- C. Kazimierza Odnowiciela.
- D. Bolesława Krzywoustego.

Zadanie 8. (0-1)

W roku 1000 z pielgrzymką do grobu św. Wojciecha przybył

- A. Brzetysław I.
- B. Otton III.
- C. Henryk IV.
- D. Jarosław Mądry.

Tekst II

Janek lubił wybiegać na główny Rynek. Zawsze było tam na co popatrzeć, zawsze ruch był tam ogromny.

Po ulicach, obejmujących z czterech stron ten wielki plac targowy, przez cały dzień pomykały zwawo setki ludzi i setki ich przeciskały się środkiem między kramami¹.

Kraków – i jako stolica, i jako miasto leżące na skrzyżowaniu dróg ze wschodniej Europy do zachodniej, z południa na północ – był miejscem bardzo ożywionego handlu.

Na Rynku spotykałeś dworzan z Wawelu i służbę króla jegomości, i dworaków różnych pańskich rodów, które tu miały swoje dwory i pałace, i służbę dostojników duchownych. Każdego takiego rozeznałeś, komu służy, bo każdy się w odpowiedniej barwie nosił [...].

A wszyscy w owych czasach ubierali się kolorowo, pstro, wesoło. Ten ma jedną nogawicę zieloną, drugą czerwoną, tamten na szarych spodniach ponaszane kolorowe pasy, inny strój cudzoziemski z barwistego aksamitu, z piórem przy czapce. [...]

A wszędzie przebiegały gromady żaków w swych długich, przeważnie czarnych rewerendach², śpiewając, psocąc, żebrząc, bijąc się między sobą. [...]

Jak Rynek długi i szeroki, rozpiełały się na nim kramy śledziowe, krupne, owiesne, mydlane, świecowe, powroźnicze, solne, garncarskie, płóciennicze... [...]

Blżej ulicy Szewskiej nęcił towar mistrzów dratwy i mistrzów igły: szeregi obuwia poustawianego parami zdawały się maszerować po ziemi, pozawieszane na drążkach męskie szarawary³ i babskie suknie zdawały się tańczyć z wiatrem. [...]

Zaś pod podcieniami Sukiennic sprzedawano droższy towar: sukno zagraniczne różnej barwy i cienkości, a i aksamity, złotogłowy⁴, brokaty. Tu też nęciły zapachem przyprawy zamorskie: pieprz, cynamon, wonne goździki i bobkowe liście.

Pod podcieniami też, jeśli ci ochota do muzyki, mogłeś kupić: kobzę, drumlę⁴, piszczałkę, multankę⁵, trąbę, skrzypce czy gęśliki⁶.

Janina Porazińska, *Kto mi dał skrzydła*, Kraków 1986.

¹kram – rodzaj prowizorycznego sklepu w postaci budki lub ławy z porozkładanym towarem; stragan

²rewerenda – daw. toga, peleryna noszona przez profesorów wyższych uczelni, astronomów, lekarzy, aptekarzy itp.

³szarawary – długie, bufiaste spodnie, marszczone w pasie i w kostkach, pochodzące ze Wschodu, w Polsce noszone w XVI–XVII w.

⁴złotogłów – tkanina o osnowie jedwabnej a wątku ze złotych nici, używana w dawnej Polsce na bogate stroje, szaty liturgiczne i do dekoracji wnętrz; lama

⁵drumla – muz. prymitywny instrument muzyczny metalowy w kształcie podkowy z elastyczną sprężynką pośrodku, z którego dźwięki wydobywa się przez przyłożenie instrumentu do ust, wciągnięcie powietrza i jednocześnie poruszenie palcem sprężynki; pochodzi z pld.-wsch. Azji, w Europie znany od XIV–XV w.

⁶multanka – popularny w dawnej Polsce ludowy instrument dęty złożony z kilku piszczałek

⁷gęśliki – muz. dawny, prymitywny, ludowy instrument smyczkowy z szyjką lub bez szyjki, o różnym kształcie pudła

Zadanie 9. (0-1)

Głównym tematem tekstu jest opis

A. mieszkańców Krakowa.
C. ulic krakowskich.

B. dworzan krakowskich.
D. krakowskiego rynku.

Zadanie 10. (0-1)

Jaka była najważniejsza przyczyna rozwoju handlu w Krakowie?

- A. Pracowitość mieszkańców.
- B. Bogactwo mieszczan.
- C. Korzystne położenie.
- D. Założenie akademii.

Zadanie 11. (0-1)

Narrator tekstu II

- A. jest jednym z bohaterów.
- B. prowadzi rozmowę z dworzanami.
- C. ocenia postępowanie mieszkańców.
- D. obserwuje życie mieszkańców miasta.

Zadanie 12. (0-1)

Po czym rozpoznawano, komu służą dworzanie?

- A. Po kolorze stroju.
- B. Po wysokości butów.
- C. Po liczbie koni w karetach.
- D. Po kolorze pasów na spodniach.

Zadanie 13. (0-1)

Jak zachowywali się żacy na Rynku?

- A. Skromnie.
- B. Radośnie.
- C. Poważnie.
- D. Dostojnie.

Zadanie 14. (0-1)

Gdzie sprzedawano najdroższe towary?

- A. W pobliżu Wawelu.
- B. Pod Ratuszem.
- C. W Sukiennicach.
- D. W pobliżu ul. Szewskiej.

Zadanie 15. (0-1)

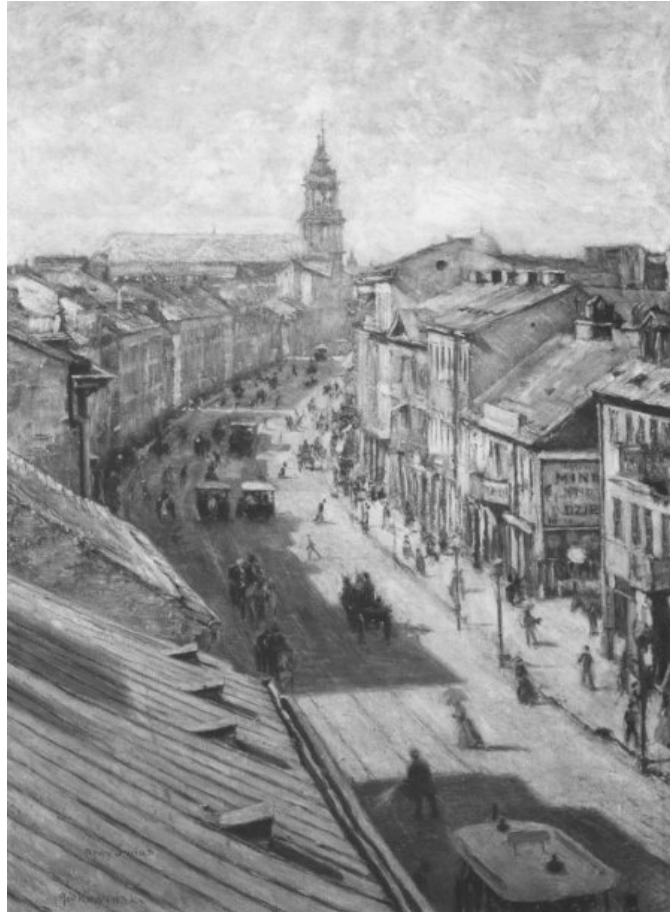
Czym handlowano w Sukiennicach?

- A. Cynamonem, sukniem, obuwiami.
- B. Goździkami, szarawarami, świecami.
- C. Tkaninami, przyprawami, instrumentami.
- D. Przyprawami, instrumentami, powozami.

Zadanie 16. (0-1)

Synonimem wyrazu *zak* jest

- A. bakałarz
- B. kupiec.
- C. mistrz.
- D. uczeń.

Władysław Podkowiński, *Ulica Nowy Świat w Warszawie w dzień letni*, 1892,
Galeria Sztuki nr 26.

Zadanie 17. (0-1)

Obraz Władysława Podkowińskiego przedstawia

- A. panoramę miasta.
- B. ulicę widzianą z okna.
- C. panoramę współczesnej stolicy.
- D. układ niewiążących się ze sobą elementów.

Zadanie 18. (0-1)

Na pierwszym planie artysta umieścił

- A. szeroką aleję.
- B. budynek kościoła.
- C. rozmawiających ludzi.
- D. spadzisty dach.

Zadanie 19. (0-1)

Sylwetki przechodniów na ulicy mają

- A. rozmazane kontury.
- B. ostre kontury.
- C. zdeformowane kształty.
- D. geometryczne kształty.

Zadanie 20. (0-1)

Obraz jest przykładem

- A. sceny rodzajowej.
- B. pejzażu miejskiego.
- C. malarstwa historycznego.
- D. sceny religijnej.

Tekst III

Alarm

„Uwaga! Uwaga! Przeszedł!
Koma trzy!”
Ktoś biegnie po schodach.
Trzasnęły gdzieś drzwi.
Ze zgiełku i wrzawy
Dźwięk jeden wybucha i rośnie,
Kołuje jękliwie,
Głos syren – w oktawy
Opada – i wznosi się jęk:
„Ogłaszam alarm dla miasta Warszawy!”

I cisza.
Gdzieś z góry
Brzęczy, brzęczy, szumi i drży.
I pękł
Głucho w głąb.
Raz, dwa, trzy.
Seria bomb.

To gdzieś dalej. Nie ma obawy.
Pewnie Praga.
A teraz bliżej, jeszcze bliżej.
Tuż, tuż.
Krzyk jak strzęp krwawy.
I cisza, cisza, która się wzmaga. [...]

Słyszę szum nocnych nalotów.
Płyną nad miastem. To nie samoloty.
Płyną zburzone kościoły.
Ogrody zmienione w cmentarze,
Ruiny, gruzy, zwaliska,
Ulice i domy znajome z dzieciennych lat,
Traugutta i Świętokrzyska,
Niecała i Nowy Świat.
I płynie miasto na skrzydłach sławy.
I spada kamieniem na serce. Do dna.
Ogłaszam alarm dla miasta Warszawy.
Niech trwa!

1939

Antoni Słonimski, *Alarm*, [w:] *Poezja polska od średniowiecza do współczesności*,
wybór A. Rajca, J. Polanicki, Warszawa 2001.

Zadanie 21. (0-1)

Wypisz wers, w którym bezpośrednio ujawnienia się podmiot liryczny wiersza.

.....

Zadanie 22. (0-1)

Określ rolę cudzysłowu użytego w pierwszej strofie wiersza.

.....

Zadanie 23. (0-1)

Jaka jest funkcja czasowników nagromadzonych w wierszu?

.....

Zadanie 24. (0-1)

Wyjaśnij sens słów: *Ogłaszam alarm dla miasta Warszawy. Niech trwa!*

.....

.....

Zadanie 25. (0-1)

Jaki nastrój dominuje w wierszu?

.....

Zadanie 26. (0-1)

Nadaj tytuł pierwszej strofie wiersza

.....

Zadanie 27. (0-1)

Sformułuj argument świadczący o tym, że wiersz Antoniego Słonimskiego ukazuje wojnę jako siłę niszczącą.

.....

.....

Zadanie 28. (0-1)

Rozwiń wers *Ogrody zmienione w cmentarze*, wprowadzając do niego epitety.

.....

Zadanie 29. (0-1)

Wymień dwie ważne funkcje, jakie pełni Warszawa – stolica Polski.

.....

.....

.....

Zadanie 30. (0-5)

Napisz zaproszenie na otwarcie wystawy pt. „Polskie stolice”.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 31. (0-16)

Literatura i sztuka są źródłem wiedzy o przeszłości polskich miast. Uzasadnij tę myśl, odwołując się przynajmniej do dwóch przykładów.

Pamiętaj, że Twoja praca nie powinna być krótsza niż połowa wyznaczonego miejsca.

.....

.....

.....

